

PSD2 ja kolmansien osapuolien tarjoamien palveluiden toiminta kuluttajien kannalta

Tiivistelmä

Tekijä(t) Hulkko, Noora	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 32	Valmistumisaika 2021
Työn nimi PSD2 ja kolmansien osapuolien tarjoamien palveluiden toiminta kuluttajien kannalta		
Tutkinto Tradenomi		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 (PSD2) myötä maksupalvelualalle tulleita uusia palveluntarjoajia, eli kolmansia osapuolia. Kolmannet osapuolet tarjoavat sähköiseen maksamiseen ja tilitietojen tarkasteluun tarkoitettuja palveluita. Näiden palveluiden avulla voidaan suorittaa sähköisiä ostoja ilman maksukorttia tai tarkastella useammassa eri pankissa olevia tilitietoja yhden palvelun kautta.</p> <p>Tutkimuksen avulla haluttiin luoda kokonaiskuva siitä, kuinka kolmansien osapuolien tarjoamat palvelut toimivat. Opinnäytetyön avulla haluttiin lisätä kuluttajien tietoisuutta uusista vaihtoehtoisista sähköisistä palveluista ja niiden toimivuudesta.</p> <p>Opinnäytetyössä käytettiin oikeusdogmaattista, eli lainopillista tutkimusmenetelmää. Tutkimusmenetelmänä käytettiin lainoppia, sillä työssä tutkittiin olemassa olevan oikeuden sisältöä, joka sääntelee kolmansien osapuolien toimintaa. Aineistona opinnäytetyössä käytettiin Euroopan Unionin sekundaarilainsäädäntöä sekä Suomen kansallista lainsäädäntöä. Lisäksi tutkimuksessa käytettiin aineistona viranomaisten julkaisuja ja muita aihetta tukevia sähköisiä lähteitä.</p> <p>Tutkimuksen avulla selvitettiin, että kolmannet osapuolet voivat tarjota maksutoimeksiantopalveluita ja tilitietopalveluita, vaikka ne eivät olisi maksupalvelunkäyttäjän tiliä ylläpitävä taho. Kolmannet osapuolet toteuttavat palveluidensa tarjoamisen tiliä ylläpitävän maksupalveluntarjoajan rakentaman rajapinnan kautta. Rajapinta mahdollistaa toimeksiantojen välittämisen turvallista kanavaa pitkin. Kaikki toteutettavat toimeksiantot voidaan toteuttaa vain maksupalvelunkäyttäjän suostumuksella. Kolmansien osapuolien tarjoamat palvelut lisäävät kuluttajille valinnanvaraa maksamiseen ja tilitietojen tarkasteluun.</p>		
Asiasanat PSD2, kolmas osapuoli, kolmas palveluntarjoaja, maksupalvelu		

Abstract

Author(s) Hulkko, Noora	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2021
	Number of Pages 32	
Title of Publication PSD2 and the function of the services that third parties provide for consumers		
Name of Degree Bachelor of Business Administration (UAS)		
Abstract <p>The purpose of the thesis was to examine how third-party payment service providers are regulated by the Directive (EU) 2015/2366 of the European Parliament and Council (PSD2). Third parties provide services for electronic payment and account information. Services provided by the third-party providers allow consumer to make electronic purchases without credit card. Consumer can also view several different bank accounts through a single service.</p> <p>The intention of the research was to provide more comprehensive understanding of activities by the third-party providers. Thesis intended to increase consumers' awareness of alternative electronic services provided by third parties.</p> <p>Juridical approach is used for the research in this thesis. The research material was collected from EU secondary law and the Finnish national law. Information about publications of the authority and other relevant references concerning the PSD2 was also collected for the thesis.</p> <p>The results of the research show that third parties can provide electronic payments and the account information even if they would not maintain the user account. Third-party providers can provide their services through the interfaces built by account administrator. The interface enables secure transmission of assignments. All assignments can only be executed with the approval of the payment service user. Services provided by third parties offer consumer more opportunities for payments and view account information.</p>		
Keywords PSD2, third-party provider, third-party payment service provider, payment service		

Sisällys

Käsitteet.....	
1 Johdanto.....	1
1.1 Tutkimuksen tausta.....	1
1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset.....	1
1.3 Tutkimuskysymykset.....	2
1.4 Oikeusdogmaattinen tutkimusmenetelmä	2
1.5 Työn rakenne.....	3
2 Maksupalveludirektiivin käyttöönotto.....	5
2.1 PSD1	5
2.2 PSD1:n tarkistaminen	6
3 Nykypäivän sähköiset maksumarkkinat	8
3.1 PSD2.....	8
3.2 PSD2:n tuomat keskeiset muutokset	8
4 Maksupalvelut.....	13
4.1 Uudet maksupalvelut	13
4.2 Maksaminen ja tilitiedot ennen ja nyt	13
4.3 Kolmansien osapuolien toiminta ennen PSD2:ta	14
4.4 Luvanvarainen toiminta.....	15
5 Kolmannet osapuolet	17
5.1 Maksutoimeksiantopalvelut.....	17
5.1.1 Maksupalvelunkäyttäjän oikeudet maksutoimeksiantopalveluissa.....	18
5.1.2 Maksutoimeksiannon toteuttaminen.....	19
5.1.3 Maksutapahtuman tiedot	20
5.2 Tilitietopalvelut.....	20
5.2.1 Maksupalvelunkäyttäjän oikeudet tilitietopalveluissa.....	22
5.2.2 Tilitietojen saaminen tilitietopalvelun tarjoamista varten.....	22
5.3 Huomioitavia asioita kuluttajan näkökulmasta	23
6 Yhteenveto	24
6.1 Yhteenveto ja työn tulokset.....	24
6.2 Johtopäätökset	26
6.3 Jatkotutkimusideat	27
Lähteet	28

Käsitteet

Direktiivi (EU) 2015/2366	Euroopan Unionin toinen maksupalveludirektiivi (PSD2).
Direktiivi 2007/64/EY	Euroopan Unionin ensimmäinen maksupalveludirektiivi (PSD1).
Direktiivi	Direktiivissä säädetään tavoitteista, joita EU-maissa tulee noudattaa. EU-maat tekevät itse muutoksia kansallisiin lakeihinsa direktiivin sääntelyn toteuttamiseksi. (Euroopan Unioni.)
Kolmas osapuoli	Tarkoitetaan maksupalvelualalle tulleita uusia toimijoita, eli maksutoimeksiantopalveluita ja tilitietopalveluita (Finanssivalvonta 2019a). Kolmansista osapuolista käytetään myös termiä kolmas palveluntarjoaja.
Maksaja	Maksutilin omistaja, jonka luvalla maksutoimeksiantoja voidaan toteuttaa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 4 artiklan 8 kohta).
Maksupalvelu	Tarkoittaa yleensä varojen siirtämistä toimeksianton mukaisesti. Maksupalvelua voi olla esimerkiksi tilisiirto, korttimaksu tai suoramaksu. (Finanssivalvonta 2018b; Finanssivalvonta 2018c.) PSD2:n liitteessä 1 on erikseen määritelty, mitä direktiivin mukaisesti katsotaan maksupalveluksi.
Maksupalvelunkäyttäjä	Oikeushenkilöksi katsottava yritys tai luonnollinen henkilö, joka käyttää maksupalvelua (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 4 artiklan 10 kohta). Selkeyden vuoksi tässä opinnäytetyössä maksupalvelunkäyttäjä mielletään luonnolliseksi henkilöksi, jolloin maksupalvelunkäyttäjistä käytetään myös termiä kuluttaja.

Maksupalveluntarjoaja	Palveluntarjoaja, joka täyttää maksulaitoslaissa olevat kriteerit maksupalveluntarjoajana toimimisesta. Maksupalveluntarjoaja toimii yleensä maksajan ja maksunsaajan välissä maksutoimeksiantossa. (Finanssivalvonta 2018b.)
Maksutoimeksianto	Määräys toteuttaa varojen siirtäminen (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 4 artiklan 11 kohta; Tieteen Terminpankki 2011).
Tiliä ylläpitävä maksupalveluntarjoaja	Yleensä maksupalvelunkäyttäjän tiliä ylläpitävä pankki. Tiliä ylläpitävä maksupalveluntarjoaja voi kuitenkin myös olla jokin muukin taho, joka ylläpitää maksupalvelunkäyttäjän maksutiliä. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 4 artiklan 17 kohta.) Selkeyden vuoksi tässä opinnäytetyössä tiliä ylläpitävästä maksupalveluntarjoajasta voidaan käyttää termiä tiliä ylläpitävä pankki.

1 Johdanto

1.1 Tutkimuksen tausta

Erilaiset sähköisen maksamisen muodot sekä palvelut ovat kehittyneet nopeasti viimeisien vuosien aikana. Nopean kehityksen uskotaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. (Suomen Pankki.) Markkinoiden nopean kehityksen ja digitalisoitumisen myötä on sähköisen maksamisen markkinoille tullut myös aivan uudenlaisia palveluntarjoajia, jotka tarjoavat maksamiseen ja tilitietoihin liittyviä palveluita. Näistä maksupalveluntarjoajista käytetään termiä kolmannet osapuolet. (Melender 2019.)

Kolmannet osapuolet tarjoavat vaihtoehtoisia palveluita perinteisiin sähköisen maksamisen muotoihin. Verkkokauppaostoksissa maksun tekemiseen ei tarvita enää välttämättä maksukorttia (Kilpailu- ja kuluttajavirasto). Omien tilitietojen tarkasteluun voi myös jatkossa käyttää muita, kuin tiliä ylläpitävän pankin palveluita.

Vaikka verkossa maksaminen ja tilitietojen tarkastelu on yleistä nykypäivänä, kolmas osapuoli voi olla monelle vieras termi. Monissa verkkokaupoissa käytetään maksupalveluntarjoajana kolmatta osapuolta, mutta tästä huolimatta kuluttajilla voi olla vain vähän tietoa kolmansien osapuolien palveluiden toiminnasta. Kolmansien osapuolien tutkiminen on ajankohtainen aihe, koska niiden toimintaa sääntelevä PSD2 tuli kokonaisuudessaan voimaan vuoden 2021 alussa. Direktiivin tuomat muutokset ovat alkaneet hiljattain näkyä ja uudenlaisia palveluita tulee varmasti lähivuosina kuluttajien saataville. Kolmansien osapuolien tutkiminen on mielenkiintoinen aihe myös siksi, koska niiden toimintaa ei säädellä vain Suomessa, vaan samat oikeudet ja velvollisuudet koskevat myös kaikkia EU-maita (EUR-Lex 2019).

Tutkimuksen aihe valikoitui kiinnostukseni pohjalta sähköisen maksamisen muotoihin. Aihe valikoitui myös siksi, että PSD2 toi muutoksia työpaikallani työnkuvaani vahvan tunnistamisen kautta, mutta kolmansien osapuolien sääntely jäi vieraaksi aiheeksi. Aihe on myös ajankohtainen ja samalla mielenkiintoinen, koska se tulee varmasti vaikuttamaan tulevaisuuden sähköisiin maksumarkkinoihin.

1.2 Tutkimuksen tavoite ja rajaukset

Opinnäytetyön tavoitteena on tutkia Euroopan Unionin toisen maksupalveludirektiivin (PSD2:n) myötä maksupalvelualalle tulleita uusia maksupalveluntarjoajia, eli kolmansia osapuolia. Opinnäytetyössä selvitetään, mitä kolmannet osapuolet ovat ja kuinka kolmansien osapuolien tarjoamat palvelut toimivat.

Opinnäytetyön avulla halutaan lisätä kuluttajien tietoisuutta kolmansista osapuolista ja niiden toiminnasta. Tämän takia opinnäytetyössä maksupalvelunkäyttäjistä käytetään myös termiä kuluttaja, vaikka PSD2:n mukaan maksupalvelunkäyttäjä voi olla myös muu taho.

Tutkimuksessa perehdytään aluksi yleisesti maksupalveludirektiiveihin, jotta on helpompi ymmärtää kokonaisuus kolmansien osapuolien ympärillä. Tutkimuksesta rajataan pois muut PSD2:n myötä tulleet muutokset siltä osin, kuin ne eivät ole kolmansien osapuolien toiminnan ymmärtämisen kannalta oleellisia. Työssä ei myöskään tutkita muita PSD2:ssa maksupalveluiksi määritettyjä palveluita, kuten suoraveloituksia tai käteisen rahan tallettamista tai nostamista maksutililtä. Työ perustuu Euroopan Unionin sekundaarilainsäädännön ja Suomen kansallisen lainsäädännön tulkitsemiseen, eli työssä ei käsitellä tai tulkita muiden EU-maiden lainsäädäntöä.

1.3 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyössä etsitään vastausta siihen, kuinka kolmansien osapuolien tarjoamat palvelut toteutetaan ja kuinka ne toimivat. Opinnäytetyössä on yksi pääkysymys sekä kolme apukysymystä. Apukysymykset auttavat vastaamaan päätutkimuskysymykseen kokonaisvaltaisesti.

Opinnäytetyön päätutkimuskysymys on

- Kuinka kolmansien osapuolien tarjoamat palvelut toimivat?

Opinnäytetyön apukysymykset ovat

- Mitä ovat kolmannet osapuolet?
- Mitä palveluita kolmannet osapuolet tarjoavat?
- Kuinka kolmansien osapuolien palveluiden tarjoaminen toteutetaan?

1.4 Oikeusdogmaattinen tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyö toteutetaan oikeustieteellisenä tutkimuksena. Opinnäytetyön lähestymistapana käytetään lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää. Työ toteutetaan lainopillisena tutkimuksena, koska opinnäytetyössä tutkitaan olemassa olevaa oikeutta ja järjestetään sen sisältöä. Oikeusdogmaattinen tutkimusmenetelmä on yksi useasta oikeustieteissä käytettävistä tutkimusmenetelmistä (Hirvonen 2011, 35).

Oikeusdogmaattinen tutkimus vastaa kysymykseen, kuinka tulee toimia voimassa olevan oikeuden mukaisesti. Keskeiseltä osaltaan lainoppi on oikeusjärjestyksen sääntöjen tutkimista ja niiden sisällön selvittämistä. Tätä kutsutaan tulkitsemiseksi. Toinen tärkeä lainopin

tehtävä on oikeusjärjestyksen systematisointi, joka tarkoittaa voimassa olevan oikeuden jäsentämistä. Systematisoinnin avulla pystytään ymmärtämään oikeudellisia järjestelyjä sekä löytämään tutkimukseen tarvittavat säännökset. (Husa ym. 2008, 20; Hirvonen 2011, 22; Tieteen Termipankki 2021.) Systematisointi voidaan ajatella myös oikeuden tietyn kokonaisuuden järjestämisenä paremmin havainnoitavaan ja ymmärrettävämpään muotoon (Koivisto 2015, 995).

Lainoppi auttaa oikeuslähteiden tulkinnassa ja systematisoinnissa. Oikeuslähteet jaetaan vahvasti ja heikosti velvoittaviin sekä sallittuihin oikeuslähteisiin sen mukaan, kuinka suuri painoarvo niillä on hierarkiassa. Vahvasti velvoittavia oikeuslähteitä ovat esimerkiksi Euroopan Unionin lainsäädäntö ja Suomen oikeusnormit, kuten lait. (Hirvonen 2011, 43; Kolehmainen 2015, 9.)

Opinnäytetyössä tulkitaan ja systematisoidaan Euroopan Unionin sekundaarilainsäädäntöä sekä direktiivin implementoinnin myötä Suomen lainsäädäntöön tulleita muutoksia. EU:n sekundaarilainsäädäntö koostuu esimerkiksi asetuksista, direktiiveistä, päätöksistä ja suosituksista (Husa ym. 2008, 71). Opinnäytetyön keskeisimpinä lähteinä Euroopan Unionin lainsäädännön osalta toimivat PSD1, PSD2, komission asetukset ja ehdotukset. Suomen kansallisen lainsäädännön osalta tutkitaan keskeisesti Maksupalvelulakia ja Maksulaitoslakia (Finanssivalvonta 2019a). Tulkitsemisen ja systematisoinnin apuna käytetään myös säädöksiä, hallituksen esityksiä, viranomaisten julkaisuja sekä muita aihetta tukevia sähköisiä lähteitä. Koska PSD2 on vasta uusi direktiivi eikä aihetta tukevaa kirjallisuutta vielä ole, kirjallisuutta ei voida käyttää lähdemateriaalina.

1.5 Työn rakenne

Opinnäytetyö alkaa johdannolla työn aiheeseen ja sen taustoihin. Luvussa käsitellään myös työn tavoitteet, tutkimuskysymykset ja tutkimusmenetelmä. Toisessa luvussa käsitellään syitä ensimmäisen maksupalveludirektiivin käyttöönottoon, sen tuomia muutoksia sekä direktiivin tarkastamisen perusteita. Luvun kolme avulla luodaan ymmärrys toisesta maksupalveludirektiivistä ja sen tuomista keskeisistä muutoksista, joilla on myös vaikutusta tutkimuksen pääaiheen kokonaisvaltaiseen ymmärtämiseen.

Luvussa neljä perehdytään yleisesti kolmansien osapuoliin ja tehdään vertailua maksupalvelualan toiminnasta kolmansien osapuolien osalta ennen ja jälkeen PSD2:n voimaantulon. Lukuun sisältyy myös luvanvaraisen kolmannen osapuolen toiminnan periaatteet. Viidennessä luvussa perehdytään tarkemmin kolmansien osapuolien toimintaan ja toiminnan periaatteisiin. Luvussa halutaan nostaa esiin erityisesti kuluttajan kannalta tärkeät asiat

kolmansien osapuolien palveluiden ymmärtämisen kannalta. Kuudennessa luvussa esitetään yhteenveto, työn tulokset, johtopäätökset ja jatkotutkimusideat.

2 Maksupalveludirektiivin käyttöönotto

2.1 PSD1

Euroopan parlamentin ensimmäinen maksupalveludirektiivi (PSD1) annettiin vuonna 2007. EU-maat toivat direktiivin sääntelyn osaksi omaa kansallista lainsäädäntöään marraskuussa 2009 (European Payments Council).

Maksupalveludirektiivi sääntelee maksupalveluiden toimintaa ja palveluiden tarjoamista koskevia sääntöjä. Maksupalvelu tarkoittaa yleisesti ottaen rahan siirtämistä. Kyse voi olla esimerkiksi tilisiirrosta, suoramaksusta tai korttimaksusta. Maksupalveluntarjoajana toimii yleensä taho, joka siirtää varoja maksajan ja maksunsaajan välillä toimeksiannon mukaisesti. (EUR-LEX 2016; Finanssivalvonta 2018c; EUR-LEX 2019.)

Ennen PSD1:n voimaantuloa, maksupalvelumarkkinat olivat olleet hajanaiset jäsenvaltioiden kesken. Maksupalveluiden toimintaa oli säädelty eri maissa eri tavoilla. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, kohta 2.)

PSD1:n avulla haluttiin luoda tehokas ja turvallinen sääntely maksujen tekemiselle Euroopan Unionissa sekä haluttiin helpottaa maksujen tekemistä jäsenvaltioiden välillä. Tämän takia PSD1:n avulla luotiin yhtenäiset toimintamallit maksujen suorittamiselle kaikkiin jäsenvaltioihin. PSD1:ssä säädettiin myös maksupalveluiden toiminnan yleisestä avoimuudesta sekä käyttöä koskevista tietojenantovaatimuksista, velvollisuuksista ja oikeuksista. Maksupalveluita tarjoavat tahot velvoitettiin myös hankkimaan toimiluvat, jotta ne voivat suorittaa maksutoimeksiantoja Euroopan Unionissa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, kohta 21, 1 artikla; EUR-Lex 2016.)

Tietojenantovaatimus velvoittaa maksupalveluntarjoajaa esittämään tietoja itsestään sekä maksusta maksupalvelunkäyttäjälle. Maksusta tulee esittää tarkat tiedot ennen sekä jälkeen maksutapahtuman suorituksen. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että maksajan tulee olla tietoinen maksusta veloitettavista kuluista, maksettavasta summasta, maksun viitteestä sekä maksutapahtuman onnistumisesta. Maksupalveluntarjoajan velvollisuuksiin kuuluu suorittaa maksutapahtuma yhden arkipäivän kuluessa. Jos maksutapahtumaa ei suoriteta ollenkaan tai se suoritetaan puutteellisesti, tulee maksupalveluntarjoajan oikaista tapahtuma ja palauttaa varat maksajalle. Maksajan oikeuksiin kuuluu rajattu omavastuu väärinkäyttötilanteissa, esimerkiksi jos maksajan kortti varastetaan ja sitä käytetään luvatta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, kohta 54, 52 artikla; Eur-Lex 2016.)

Käytännössä PSD1:n avulla haluttiin luoda kaikille Euroopan Unionin jäsenvaltioille yhteiset säännöt, joita noudatetaan maksujen tekemisessä. PSD1:n säännösten avulla maksajan

on turvallista tehdä maksuja myös muualle, kuin omaan kotimaahansa. Tämä lisää avoimuutta ja kilpailua Euroopan Unionissa. Avoimuus ja kilpailun lisääntyminen tuovat myös kuluttajille ja yritykselle valinnanvapautta käyttää laajemmin erilaisia maksupalveluita.

2.2 PSD1:n tarkistaminen

Vuoteen 2013 mennessä Euroopan Unionin maksumarkkinat olivat kehittyneet paljon PSD1:n säätämisen jälkeen. Sähköinen kaupankäynti oli yleistynyt kuluttajien muuttuneiden maksutottumusten myötä, jonka seurauksena myös uusia maksuvälineitä ja maksutapoja oli tullut markkinoille. (Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2013/36/EU ja 2009/110/EY muuttamisesta ja direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta, 1.) Myös joitakin PSD1:n sääntöjä oli toteutettu eri tavalla eri jäsenmaissa. Tämän takia Euroopan komissio ehdotti ensimmäisen maksupalveludirektiivin tarkistamista. (European Commission 2018.)

Ehdotuksessa korostettiin, että direktiiviä tulisi tarkistaa sen nykyaikaistamiseksi maksumarkkinoiden nopean ja kokoaikaisen kehityksen takia. Olisi tärkeää, että direktiivin sääntely yltäisi myös tulevaisuudessa erilaisiin sähköisen maksamisen muotoihin.

Maksumarkkinoiden nopean kehityksen takia, maksumarkkinoille oli myös tullut aivan uudenlaisia yrityksiä. Nämä toimijat tarjosivat sähköisen maksamisen muotoja, joiden toimintaa ei säädelty ollenkaan PSD1:ssä. Näiden toimijoiden säätelemättömyys oli vääristänyt alan kilpailua sekä vaikuttanut negatiivisesti kuluttajansuojaan. (Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2013/36/EU ja 2009/110/EY muuttamisesta ja direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta, 1.)

Direktiivin tarkastamisella haluttiin mahdollistaa kuluttajille, kauppiaille, maksupalveluiden tarjoajille ja kaikille maksupalvelualalla oleville tahoille kaikki hyöty EU:n sisämarkkinoiden tarjoamista eduista. Haluttiin saavuttaa myös maksupalveluiden kustannusten ja hintojen alentuminen, vanhojen ja uusien palveluiden laajentuminen, maksumarkkinoiden avoimempi toiminta ja tätä kautta maksupalveluiden turvallisuuden ja kuluttajien etujen parantaminen. (Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2013/36/EU ja 2009/110/EY muuttamisesta ja direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta, 1; European Commission 2018.)

Vaikka PSD1 tarjosi hyvän pohjan maksamiselle Euroopan Unionissa, ei sen sääntely yltänyt kaikkiin nykypäivän maksamisen muotoihin. Direktiivin sääntely ei myöskään vastannut enää nykypäivän maksumarkkinoiden toimintaa. Tämän takia lähdettiin viemään eteenpäin

PSD1:n tarkistamista. Kokoaikaisen teknologisen kehityksen takia on tärkeää saada voimaan direktiivi, jonka sääntely yltää jatkossa markkinoille tulleisiin uusiin palveluntarjoajiin ja tätä kautta parantaa niin kuluttajien kuin kauppiaidenkin suojaa sähköisissä maksuissa.

3 Nykypäivän sähköiset maksumarkkinat

3.1 PSD2

Toinen maksupalveludirektiivi (PSD2) tuli voimaan 13. tammikuuta 2016 (EUR-lex 2019). Ensimmäiseen maksupalveludirektiiviin tehtävien muutosten määrä olisi ollut niin suuri, että PSD1 kumottiin kokonaan ja korvattiin kokonaan uudella PSD2:lla (Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2013/36/EU ja 2009/110/EY muuttamisesta ja direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta, kohta 83).

Toisen maksupalveludirektiivin avulla luodaan perusta Euroopan Unionin sisäisten sähköisten maksujen kehittymiselle. Direktiivi luo sääntelyn, jonka avulla pystytään paremmin vastaamaan nykypäivän sähköisten maksujen turvallisuudesta. Direktiivi kattaa säännöt, joiden avulla maksujen suorittaminen on yhtä helppoa, tehokasta ja turvallista kaikkien EU:n jäsenvaltioiden välillä. (EUR-lex 2019.)

PSD2:n päätavoitteena on luoda Euroopan Unioniin kokonaisvaltaisemmat maksumarkkinat, tasapuoliset toimintaedellytykset nykyisille ja uusille maksupalveluiden tarjoajille, tehdä maksamisesta turvallisempaa ja valvotumpaa sekä suojata paremmin kuluttajan oikeuksia (European Commission 2018). Direktiivin myötä kuluttajien taloustietojen suojaaminen ja vaatimukset sähköisten maksujen turvallisuudesta tiukentuvat. Direktiivi luo hyvän pohjan tulevaisuudelle, koska sen sääntely ylittää sekä nykyisiin että uudensuuntauksien maksupalveluntarjoajiin, joiden toimintaa ei ole aikaisemmin säädelty. (European Commission 2019.)

Suomessa PSD2:n sääntely tuotiin voimaan muuttamalla maksupalvelulakia ja maksulaitoslakia (Finanssivalvonta 2019a). Kaikkien Euroopan Unionin maiden tuli tehdä muutoksia kansallisiin lainsäädäntöihin direktiivin säädösten voimaan saattamiseksi viimeistään 13. tammikuuta 2018, eli viimeistään kaksi vuotta direktiivin voimaantulon jälkeen (EUR-lex 2019). Poiketen kahden vuoden täytäntöönpanoajasta, muutokset turvallisesta kommunikoinnista ja asiakkaan vahvasta tunnistamisesta tuli saattaa voimaan viimeistään 14.9.2019, johon kuitenkin myönnettiin lisäaikaa joulukuun 2020 loppuun saakka (Finanssivalvonta 2019a; Finanssivalvonta 2019d). Käytännössä kaikki PSD2:n tuomat muutokset astuivat voimaan vasta vuoden 2021 alussa.

3.2 PSD2:n tuomat keskeiset muutokset

Ihmisten maksutottumukset ovat kehittyneet paljon PSD1:n säätämisen jälkeen (Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien

2002/65/EY, 2013/36/EU ja 2009/110/EY muuttamisesta ja direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta, 1). Tämän takia on tärkeää saada voimaan ajantasainen sääntely sähköisille maksuille.

PSD2:n yksi suurimmista muutoksista on se, että direktiivi alkaa sääntelemään ja valvomaan uusien alalle tulleiden palveluntarjoajien toimintaa. Uusien maksupalveluntarjoajien sääntely aiheuttaa myös erilaisia toimenpiteitä esimerkiksi maksupalvelunkäyttäjän tiliä ylläpitävälle pankille. Kuluttajan näkökulmasta PSD2 parantaa kuluttajansuojaa sekä pienentää omavastuuta väärinkäyttötilanteissa. Maksujen turvallisuutta lisää erityisesti pakolliseksi tullut maksajan vahva tunnistaminen sähköisen maksutapahtuman yhteydessä. PSD2:lla on myös rajoitettu palveluihin liittyvää hinnoittelua. (EUR-lex 2019; European Commission 2019; Finanssivalvonta 2019a.)

Uudet maksupalveluntarjoajat

Toinen maksupalveludirektiivi avaa Euroopan Unionin maksumarkkinat uudenlaisia maksupalveluita tarjoaville yrityksille (EUR-lex 2019). Uusia maksupalveluntarjoajia kutsutaan kolmansiksi osapuoliksi. Kolmansia osapuolia ovat maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat (PISP) ja tilitietopalvelun tarjoajat (AISP). (Finanssivalvonta 2019a.) Kolmannet osapuolet voivat tarjota erilaisia sähköisen maksamisen ja tilitietojen tarkastelun palveluita, vaikka ne eivät ylläpitäisi maksupalvelunkäyttäjän pankkitiliä. Opinnäytetyön luvuissa 4 ja 5 perehdytään kolmansien osapuolien tarjoamiin palveluihin ja siihen, miten palveluiden tarjoaminen toteutetaan.

PSD2 sääntelee myös korttipohjaisten maksuvälineiden liikkeeseenlaskijoita (Finanssivalvonta 2019a). Lähtökohtaisesti korttipohjainen maksuväline, eli pankkikortti, hankitaan omasta pankista. Korttipohjaista maksuvälinettä voi kuitenkin tarjota myös sellainen taho, joka ei ole tiliä ylläpitävä pankki. Maksuväline voi olla kuitenkin liitettynä käyttäjän pankissa olevaan tiliin. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 67.)

Hinnoittelu

PSD2:ta täydennettiin asetuksella (EU) 751/2015, joka sääntelee korttipohjaisista maksutapahtumista veloitettavia siirtohintoja. Siirtohintaa tarkoittaa maksua, jonka kortin omistajan pankki perii yritykseltä, jonne korttimaksu tehdään. Käytännössä hinta peritään yritykseltä palvelumaksuna. (Virtanen 2016.) Ennen asetuksen voimaantuloa yritys on voinut suosia asiakkaalta mieluummin muita maksutapoja, mahdollisten korkeiden siirtohintojen välttämiseksi. Eri jäsenvaltioissa veloitetut siirtohinnat ovat myös vaihdelleet suuresti, mikä on vaikuttanut negatiivisesti alan kilpailuun ja yhdenmukaisuuteen (Euroopan Parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 751/2015, kohta 11). Asetuksen myötä siirtohinnoille asetetaan

enimmäismäärä. Pankkikorteista veloittavan siirtohinnan enimmäismäärä on 0,2 % ja luottokorteista 0,3 % tapahtumaa kohden. (Siikala 2015.)

Maksupalvelunkäyttäjiltä perittäviä palvelumaksuja on myös rajoitettu PSD2:ssa. Palvelumaksujen tulee olla kohtuullisesti ja palveluntarjoajalle muodostuviin todellisiin kustannuksiin verrattuna oikeassa suhteessa. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 62 artiklan 1 kohta.)

Rajapinnat

Kolmansien osapuolien markkinoille tulo edellyttää maksutilejä ylläpitäviltä pankeilta muutoksia nykyisiin järjestelmiinsä tai kokonaan uusien teknisten yhteyksien avaamista. Pankkien aikaisempia verkkopalveluita ei ole tarkoitettu kolmansien osapuolien käyttöön, jonka takia muutosten tekeminen tai kokonaan uusien järjestelmien avaaminen on pakollista. (Finanssiala 2019a.) Direktiivin mukaan jäsenvaltioiden tulee varmistaa, että uudet ja nykyiset maksupalveluntarjoajat pääsevät pankkien ja muiden luottolaitosten pitämiin maksutileihin puolueettomasti. Kolmansien osapuolien tulee päästä tilitietoihin esteettömästi, jotta ne voivat tarjota palveluitaan tehokkaasti. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 36 artikla.)

Kolmas osapuoli saa rajapinnan kautta tarvittavat tiedot maksupalvelunkäyttäjän tilistä tai tilitiedoista (Majaniemi 2018). Rajapintojen rakentaminen ja tätä kautta tietojen saaminen maksupalvelunkäyttäjän tileistä ja tilitiedoista mahdollistaa turvallisen maksujen suorittamisen ja täyttää PSD2:ssa asetetut kriteerit.

Maksutilejä ylläpitävät pankit voivat tarjota maksupalveluntarjoajille pääsyn maksutilille erityisrajapinnan tai asiakasrajapinnan kautta. Mikäli tiliä ylläpitävä taho käyttää erityisrajapintaa, on sen taattava erityisrajapinta käytettävyydeltään ja suorituskyvyltään samantasoiseksi, kuin asiakasrajapinta (Komission delegeoitu asetus (EU) 389/2018, 32 artikla). Maksutiliä ylläpitävien tulee myös tarjota varajärjestelmä, mikäli erityisrajapinnan käytössä ilmenee ongelmia tai niiden suorituskyky on riittämätön. Varajärjestelmä toimii asiakasrajapinnan kautta rajoitetulla pääsyyllä vain tiettyihin maksutileihin. Maksutilien ylläpitäjät voidaan kuitenkin vapauttaa varajärjestelmän tarjoamisesta, mikäli erityisrajapinta täyttää kaikki määrätyt edellytykset. (Finanssivalvonta 2019b.)

Vahva tunnistaminen

PSD2 tuo veloitteen maksupalveluntarjoajalle asiakkaan vahvasta tunnistamisesta sähköisen maksutapahtuman yhteydessä (Finanssivalvonta 2019a). Sähköinen maksutapahtuma voi olla esimerkiksi verkkokaupassa suoritettava osto. Ennen PSD2:n voimaantuloa Euroopan keskuspankki ja EBA ovat suositelleet asiakkaan vahvaa tunnistamista, mutta se ei ole

ollut pakollista. Suomessa vahvaa tunnistamista on yleisesti ottaen kuitenkin käytetty jo myös ennen PSD2:n voimaantuloa. Direktiivin voimaantulon myötä vahva tunnistaminen tulee pakolliseksi sähköisten maksujen yhteydessä. (Finanssiala 2019a.)

Asiakkaan vahva tunnistaminen on todennusprosessi, jonka avulla vahvistetaan käyttäjän henkilöllisyys maksupalvelun käytön tai maksutapahtuman teon yhteydessä. Prosessi varmistaa myös maksuvälineen käytön pätevyyden. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 4 artiklan 29 kohta; European Commission 2019.) Toisin sanoen, vahvan tunnistamisen avulla voidaan varmistaa se, että kortilla maksava henkilö on myös kortinhaltija. Ennen direktiivin voimaantuloja maksuja on voinut tehdä internetissä pelkillä pankkikorttiedoilla, jolloin maksajan henkilöllisyyttä ei ole tarvinnut erikseen varmentaa maksun teon yhteydessä.

Tässä hetkellä Suomessa vahvoja sähköisiä tunnistusvälineitä ovat pankkien verkkopankkitunnukset, teleyritysten mobiilivarmenne, Digi- ja väestötietoviraston kansalaisvarmenne sekä organisaatiokorteilla toimivat organisaatiovarmenteet (HE 237/2020 vp, 2.1). Asiakkaan vahva tunnistaminen perustuu kahteen tai useampaan toisistaan riippumattomaan tekijään. Näitä tekijöitä ovat tieto, hallussapito ja yksilöivä ominaisuus. Tietoa voi olla esimerkiksi salasana tai PIN-koodi. Hallussapito tarkoittaa jotakin, mikä on vain käyttäjänsä hallussa, esimerkiksi matkapuhelin. Yksilöivällä ominaisuudella tarkoitetaan esimerkiksi sormenjälkeä. (Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista 617/2009, 8 a §; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 4 artiklan 30 kohta; European Commission 2019.) Tämän takia esimerkiksi pankkien käyttämät avaintunnuskortit eivät enää yksistään riitä vahvaan tunnistamiseen, vaan niiden rinnalle on otettu käyttöön esimerkiksi tekstiviestilisävahvistuksia (Alavalkama 2019).

Maksupalveluntarjoajan ei tarvitse soveltaa asiakkaan vahvaa tunnistamista sähköisen maksun yhteydessä poikkeuksellisesti silloin, kun kyseessä on enintään 30 euron suoritus. Kun käyttäjä on tunnistettu kerran vahvasti, poikkeus koskee myös korkeintaan 100 euroon asti tai viiden kerran edestä peräkkäin tehtyjä maksuja. (Komission delegoitu asetus (EU) 389/2018, 16 artikla.) Toistuvia maksutapahtumia sääntelee myös poikkeus. Maksupalveluntarjoajan on tunnistettava asiakas vahvasti ensimmäisellä kerralla toistuvan maksutapahtuman luonnin yhteydessä, mutta vahvaa tunnistamista ei tarvitse toteuttaa enää myöhemmin samoissa toistuvissa maksutapahtumissa. (Komission delegoitu asetus (EU) 389/2018, 14 artikla.) Toistuvia maksutapahtumia voivat olla esimerkiksi kuukausittain veloittavat palvelut, kuten Spotify tai Netflix (Finanssiala 2019a).

Kuluttajan on myös itse hyvä huomioida, vaaditaanko verkossa tapahtuvassa maksussa vahvaa tunnistamista. Vahva tunnistaminen suojaa niin maksupalveluntarjoajaa kuin kuluttajaakin, koska se pienentää väärinkäyttöriskiä ja tähtää turvallisempaan sähköiseen asiointiin. Esimerkiksi kortin kadotessa pelkillä maksukortin tiedoilla ei enää pysty suorittamaan sähköisiä maksuja ilman vahvaa tunnistamista, poikkeuksia lukuun ottamatta.

Kuluttajan omavastuu

PSD2 avulla parannetaan kuluttajansuojaa. Kuluttajansuoja paranee väärinkäyttötilanteissa, jotka on tehty ilman kuluttajan nimenomaista suostumusta. Mikäli kuluttaja on toiminut huolellisesti, säilyttänyt maksuvälinettä oikein ja maksuvälineen kadotessa ilmoittanut sen kadonneeksi, korvataan kuluttajalle täysimääräisesti oikeudettomasti tehdyt maksutapahtumat. (Finanssivalvonta 2019c.) Kuluttaja ei ole vastuussa myöskään sellaisista väärinkäyttötilanteista, joissa maksupalveluntarjoaja ei ole edellyttänyt asiakkaan vahvaa tunnistamista maksunteon yhteydessä sääntelyn mukaisesti (Maksupalvelulaki 290/2010, 62 §). Kuluttaja voi olla vastuussa enintään 50 euroon saakka niissä tilanteissa, joissa väärinkäyttö on tapahtunut kuluttajan huolimattomuuden takia (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 74 artiklan 1 kohta). Mikäli väärinkäyttö johtuu kuitenkin törkeästä huolimattomuudesta, laiminlyönnistä ilmoittaa maksuväline kadonneeksi tai väärinkäytetyksi, on kuluttaja kokonaan itse vastuussa väärinkäytöstä aiheutuvista taloudellisista menetyksistä (Maksupalvelulaki 290/2010, 62 §).

4 Maksupalvelut

4.1 Uudet maksupalvelut

Ennen PSD2:ta sähköisten maksujen tekeminen on yleensä ajateltu olevan kuluttajan ja pankin välinen toimenpide (Melender 2019). Sähköisen maksamisen muodot ovat kuitenkin kehittyneet paljon, jonka takia toiseen maksupalveludirektiivin on lisätty kokonaan kaksi uutta maksupalvelumuotoa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 27). PSD2:een lisätyt maksupalvelumuodot ovat maksutoimeksiantopalvelut ja tilitietopalvelut.

Maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja voi käynnistää maksun maksupalvelunkäyttäjän pankkitililtä, vaikka maksutoimeksiantopalvelu ei ylläpitäisikään käyttäjän tiliä. Tilitietopalvelun tarjoaja voi koota yhteen ja luovuttaa käyttäjälle reaaliaikaisesti tilitietoja. Tilitietojen ei tarvitse olla vain yhdessä pankissa eikä tilitietopalvelun tarjoajan tarvitse olla tilejä ylläpitävä taho. (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019b; Valtiovarainministeriö.) Uusien maksupalveluita tarjoavien yritysten tullessa maksupalvelualla sähköisissä maksuissa on kuluttajan ja pankin lisäksi mukana nyt myös kolmas osapuoli (Melender 2019).

4.2 Maksaminen ja tilitiedot ennen ja nyt

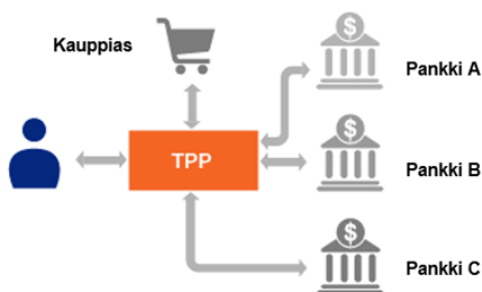
Ennen PSD2:n voimaantuloa, kortilla maksaminen on ollut yleinen tapa sähköisissä maksuissa. Maksaminen on suoritettu syöttämällä esimerkiksi verkkokaupassa pankkikortin numero ja varmennustiedot. Maksun on voinut tehdä myös tilisiirtona verkkopankkitunnusten avulla. (Grym 2018; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019a.) Vastaavasti omia tilitietoja ja tilitahtumia on päässyt tarkastelemaan pankin verkkopankista. Maksamista ja tilitietojen tarkastelemista ennen PSD2:ta on havainnollistettu kuvassa 1.

Kuva 1. Maksujen tekeminen ja tilitietojen tarkasteleminen ennen PSD2:ta (mukailtu Arantes 2021)

Kuvasta 1 selviää, että ennen direktiivin voimaantuloa maksupalvelunkäyttäjä on pyytänyt tilitiedot suoraan pankilta tai suorittanut maksun verkkokauppiaille oman pankkinsa kautta. Mikäli käyttäjällä on ollut tilejä useammassa eri pankissa, on jokaiseen pankkiohjelmaan täytynyt kirjautua erikseen maksun suorittamiseksi tai tietojen tarkastelemiseksi.

PSD2:n voimaantulon myötä maksupalvelunkäyttäjä voi tehdä sähköisiä maksuja ilman pankkikorttia tai pankin omaa verkkomaksupainiketta. Tilitietoja voi tarkastella myös muualta, kuin pankin tarjoaman verkkopankin kautta. (Finanssivalvonta 2019c; Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019a.) Kuvassa 2 on havainnollistettu, kuinka maksujen tekeminen tai tilitietojen tarkasteleminen voi nykyään tapahtua.

Kuva 2. Maksujen tekeminen ja tilitietojen tarkasteleminen PSD2:n säätämisen jälkeen (muokailtu Arantes 2021)

Kuvasta 2 selviää, että kolmas osapuoli (TPP) toimii maksupalvelunkäyttäjän ja tiliä tai tilejä ylläpitävän pankin välissä maksutapahtumassa tai tilitietojen tarkastelussa. Verko-ostotapahtumassa kolmas osapuoli huolehtii maksun käynnistymisestä maksajan tililtä, jolloin maksajan ei itse tarvitse suorittaa maksua verkkopankkinsa kautta tai syöttää maksukorttinsa tietoja. Vastaavasti tilitietopalvelu voi koota yhteen maksupalvelunkäyttäjän useammassa eri pankissa olevat tilitiedot ja tarjota niistä yhdistetyn kokonaisuuden käyttäjälle.

4.3 Kolmansien osapuolien toiminta ennen PSD2:ta

Vaikka kolmansista osapuolista käytetään myös termiä uudet maksupalveluntarjoajat, on maksutoimeksiantopalveluita ja tilitietopalveluita ollut markkinoilla ennen direktiivin voimaantuloa. Niiden toimintaa ei ole kuitenkaan voitu säädellä, koska ne eivät ole kuuluneet PSD1:n soveltamisalaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, liite; Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohdat 28, 29.)

Ennen PSD2:n käyttöönottoa, kolmansien osapuolien toiminta on perustunut yleensä sopimussuhteeseen maksupalvelunkäyttäjän tiliä ylläpitävän pankin kanssa. Tästä voidaan päätellä, että pankit ovat voineet rajoittaa uusien maksupalveluntarjoajien markkinoille tuloa ennen PSD2:ta. PSD2:n mukaisesti kolmannella osapuolella ei tarvitse olla sopimussuhdetta tiliä ylläpitävän pankin kanssa palveluidensa tarjoamista varten. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 66 artiklan 5 kohta, 67 artiklan 4 kohta; Melender 2019.) Sopimussuhteista vapautuminen johtaa luultavasti tulevaisuudessa alan kilpailun paranemiseen.

Ennen PSD2:n voimaantuloa kolmansien osapuolien tarjoamien palveluiden toteutus on tapahtunut niin sanotun screen scraping -tekniikan, eli kuvakaappauksen avulla (Tirkkonen 2018). Screen scraping -tekniikalla maksupalvelunkäyttäjä on luovuttanut omat verkkopankkitunnuksensa kolmannelle osapuolelle, joka on suorittanut toimeksiannon kirjautumalla sisään käyttäjän verkkopankkiin. Toisen maksupalveludirektiivin myötä Finanssivalvonta on kieltänyt screen scraping -tekniikan käytön maksupalveluiden tarjoamista varten, koska menetelmää ei katsota tarpeeksi luotettavaksi. Screen scraping -tekniikkaa käyttämällä ei voida myöskään rajata kolmannen osapuolen pääsyä vain maksupalvelunkäyttäjän tiettyyn tiliin tai tilitietoon, joka on yksi PSD2:ssa säädetty edellytys kolmansien osapuolien toiminnalle. (Finanssivalvonta 2018a.) Tämän takia uusien maksupalveluiden tarjoaminen edellyttää luvussa 3.2 käsiteltyjen rajapintojen rakentamista, joiden kautta kolmannet osapuolet voivat toteuttaa palveluidensa tarjoamisen turvallisesti. Rajapintoja käyttämällä kolmannet osapuolet täyttävät myös PSD2:ssa olevat säädökset.

4.4 Luvanvarainen toiminta

Kuluttajien kannalta on tärkeää, että maksupalveluita tarjoavien toimijoiden luvanvaraisuus voidaan varmistaa. Maksupalveluita saavat tarjota palveluntarjoajat, jotka täyttävät maksulaitoslaissa olevat edellytykset. Palveluntarjoajat tarvitsevat Finanssivalvonnan myöntämän maksulaitoksen toimiluvan tai päätöksen siitä, että toiminta täyttää maksupalvelun tarjoamisen edellytykset. (Finanssivalvonta 2018b.)

Toisen maksupalveludirektiivin (2015/2366) 42. kohdan mukaisesti on perustettava julkinen rekisteri, jonne maksupalveluita tarjoavat tahot on luetteloitu. Julkiseen rekisteriin yksilöidään ne maksupalvelut, joita kyseinen maksulaitos saa toimiluvallaan tarjota (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 14 artiklan 2 kohta).

Suomessa maksutoimeksiantopalvelun tarjoaminen vaatii toimiluvan, jonka myöntämisestä vastaa Finanssivalvonta (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019b). Kaikilta maksutoimeksianto-

palvelun tarjoajilta veloitetaan myös vakuutuksen ottamista mahdollisten vastuiden kattamiseksi (Maksulaitoslaki 297/210, 26 a §). Kaikki luvan saaneet maksutoimeksiantopalvelun tarjoajat löytyvät Finanssivalvonnan ja Euroopan pankkiviranomaisen pitämästä rekisteristä (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019b).

Tilitietopalveluiden ei tarvitse hakea toimilupaa, vaan niiden tulee tehdä toiminnastaan ilmoitus (Maksulaitoslaki 297/2010 7 b §; Finanssivalvonta 2018b). Toisin sanoen tilitietopalvelut rekisteröivät itsensä pankkiviranomaiselle, eli Finanssivalvonnalle (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019b). Myös tilitietopalveluiden tarjoajalta edellytetään vakuutuksen hankkimista mahdollisten vastuiden suorittamiseksi. Finanssivalvonta merkitsee toimiluvalliset tilitietopalvelut maksulaitosrekisteriin, joka on julkisesti saatavilla internetissä. (Maksulaitoslaki 297/2010, 7 b §, 16 §, 26 b §.)

Finanssivalvonta valvoo kolmansien osapuolien toimintaa yhdessä kuluttaja-asiamiehen kanssa. Finanssivalvonnan tehtäviin kuuluu valvoa maksupalveluihin liittyvää tiedonantovelvollisuutta, sopimusehtoja ja palveluiden toteuttamista. Kuluttaja-asiamies valvoo ilman toimilupaa toimivia tahoja, joiden asiakkaita kuluttajat ovat. (Finanssivalvonta 2018b.)

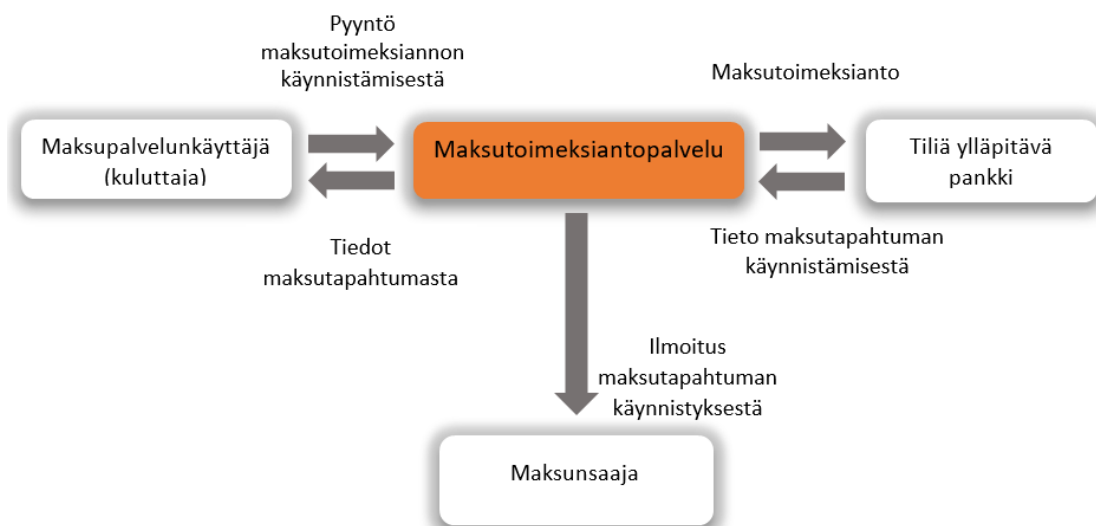
5 Kolmannet osapuolet

5.1 Maksutoimeksiantopalvelut

Maksutoimeksiantopalvelut ovat toinen PSD2:ssa määritellyistä uusista maksupalveluista. Maksutoimeksiantopalveluita käytetään paljon verkkomaksuissa (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 27). Maksutoimeksiantopalvelu on määritelty PSD2:n 4. artiklan 15. kohdan mukaan seuraavasti:

maksutoimeksiannon käynnistämiseksi maksupalvelunkäyttäjän pyynnöstä toteutettavaa palvelua toisen maksupalveluntarjoajan hallussa olevan maksutilin osalta

Toisin sanoen, maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja voi toimia sähköisen maksun yhteydessä kuluttajan, tiliä ylläpitävän tahon ja maksunsaajan välissä. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja huolehtii maksun käynnistämisestä kuluttajan tililtä maksunsaajalle. Käytännössä maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja välittää kuluttajan tiliä ylläpitävälle pankille maksutoimeksiannon, joka suorittaa maksun maksunsaajalle. Kun maksu on suoritettu, tiliä ylläpitävä pankki välittää tästä tiedon maksutoimeksiantopalvelun tarjoajalle, joka taas välittää asiasta tiedon maksunsaajalle sekä kuluttajalle. Kun maksunsaaja saa tiedon maksun käynnistymisestä, voi tämä toimittaa kuluttajan tilaaman tuotteen tai palvelun. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 28, 29; Maksupalvelulaki 290/2010, 25 b §.) Kuviossa 1 on yksinkertaistetusti havainnollistettu maksutoimeksiantopalvelun toiminta.

Kuvio 1. Maksutoimeksiantopalvelu (mukailtu Hauta-Aho 2019, 26.)

Maksutoimeksiantopalvelun ideana on se, että maksutapahtumista voi tulla osa palvelua. Kuluttaja voi hyödyntää maksutoimeksiantopalvelua yksinkertaistetun kuvion lisäksi esimerkiksi erilaisten palveluiden tilaamisessa. Esimerkiksi taksimatka voidaan tilata sovelluksen kautta ja se maksetaan määränpäässä hyväksymällä maksu sovelluksessa. (Nordnet 2017).

Maksutoimeksiantopalveluita tullaan todennäköisesti tulevaisuudessa hyödyntämään vielä enemmän erilaisissa tavaroiden ja palveluiden tilaamisissa sovellusten kautta. Tällä hetkellä Suomessa esimerkiksi Paytrail ja Svea ovat toimiluvallisia maksutoimeksiantopalvelun tarjoajia (Finanssivalvonta).

5.1.1 Maksupalvelunkäyttäjän oikeudet maksutoimeksiantopalveluissa

PSD2 asettaa erilaisia sääntöjä maksupalvelunkäyttäjän tilille pääsyyn ja maksutapahtuman käynnistämiseen liittyen. Kuten luvussa 4.4. on selvitetty, kolmantena osapuolena ei voi toimia kuka vain, vaan toiminta vaatii toimiluvan tai ilmoituksen pankkiviranomaiselle.

Ennen kuin maksutapahtumaa voidaan suorittaa, tulee maksupalvelunkäyttäjän antaa aina lupa maksutapahtuman toteuttamiseen. Mikäli maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja toteuttaa maksutapahtuman ilman käyttäjän lupaa, on maksutapahtuma oikeudeton. (Maksupalvelulaki 290/2010, 38 §; Finanssiala 2019a.) Maksupalvelunkäyttäjä voi hakea palautusta oikeudettomasta maksutapahtumasta maksutiliä ylläpitävältä pankilta, vaikka maksutapahtuma olisi käynnistetty maksutoimeksiantopalvelun kautta (Maksupalvelulaki 290/2010, 63 §).

Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajalla on oikeus päästä vain sellaisiin maksupalvelunkäyttäjän tileihin ja tilitietoihin, joita on mahdollista käyttää verkon kautta. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja ei saa missään maksutapahtuman vaiheessa pyytää, käyttää tai säilyttää mitään sellaisia maksupalvelunkäyttäjän tietoja, jotka eivät ole välttämättömiä maksutapahtuman suorittamiseksi. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 66 artikla.) Maksupalvelunkäyttäjällä on oikeus myös tietää, kuinka hänestä kerättyjä tietoja käsitellään niin PSD2:n kuin yleisen tietosuojalainsäädännön mukaisesti (European Commission 2019). On myös hyvä huomioida, että maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja ei missään maksutoimeksiannon vaiheessa pidä hallussaan käyttäjän varoja, vaan sen tehtävä on vain välittää tietoja maksutapahtumasta eri toimijoiden välillä (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 66 artikla).

5.1.2 Maksutoimeksiannon toteuttaminen

Maksutoimeksiannon toteuttamiseksi maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja viestii tiliä ylläpitävän pankin kanssa rajapinnan kautta. Tämän takia maksutoimeksiantopalvelun ja tiliä ylläpitävän pankin turvallinen viestintä on erityisen tärkeää ja keskeisessä roolissa. Samalla on huolehdittava myös turvallisesta viestinnästä maksupalvelunkäyttäjän ja maksunsaajan kanssa. Turvallisen kommunikoinnin takaamiseksi maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja todentaa itsensä aina maksutapahtuman käynnistämisen yhteydessä maksupalvelunkäyttäjän tiliä ylläpitävälle pankille. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 66 artiklan 3 kohdan d alakohta, 66 artiklan 4 kohdan a alakohta, 97 artiklan 1 kohta.)

Turvallisen maksutoimeksiannon takaamiseksi maksupalvelunkäyttäjä tunnistautuu vahvasti maksutoimeksiantopalvelun tarjoajalle maksun käynnistämisen yhteydessä (Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019b). Tunnistautumiseen käytetään tiliä ylläpitävän pankin tarjoamia vahvan tunnistamisen ratkaisuja, eli pankkitunnuksia (Finanssivalvonta 2019c).

Rajapinnan kautta maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja välittää pyynnön maksutoimeksiannon käynnistämisestä sekä saa maksutiliä ylläpitävältä pankilta tiedot maksutapahtuman toteuttamisesta (Komission delegoitu asetukset (EU) 389/2018, 30 artikla). Tiliä ylläpitävän palveluntarjoajan tulee käynnistää maksutapahtuma viivästyksettä ja välittää siitä tieto maksutoimeksiantopalvelun tarjoajalle (Maksupalvelulaki 290/2010, 38 a §). Maksutoimeksiantopalvelu välittää tiedon maksunsaajalle maksutapahtuman käynnistämisestä, jonka jälkeen maksunsaaja toteuttaa tuotteen tai palvelun toimittamisen (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 29).

5.1.3 Maksutapahtuman tiedot

Maksupalvelunkäyttäjällä on oikeus saada tietoja maksutapahtumasta. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan tulee joko toimittaa tai asettaa maksupalvelunkäyttäjän saataville seuraavat tiedot maksutapahtumasta:

- maksutoimeksiannon käynnistyminen
- maksutapahtuman tunnistetieto
- siirretyt tiedot
- maksutapahtuman määrä
- perittävät kulut ja mahdollisesti niiden erittelyt.

Lisäksi maksutoimeksiantopalvelun tarjoajan tulee välittää maksusaajalle tunnistettava tieto maksajasta sekä tiliä ylläpitävälle palvelutarjoajalle tieto, jolla maksutapahtuma voidaan tunnistaa. (Maksupalvelulaki 290/2010, 25 b §.)

5.2 Tilitietopalvelut

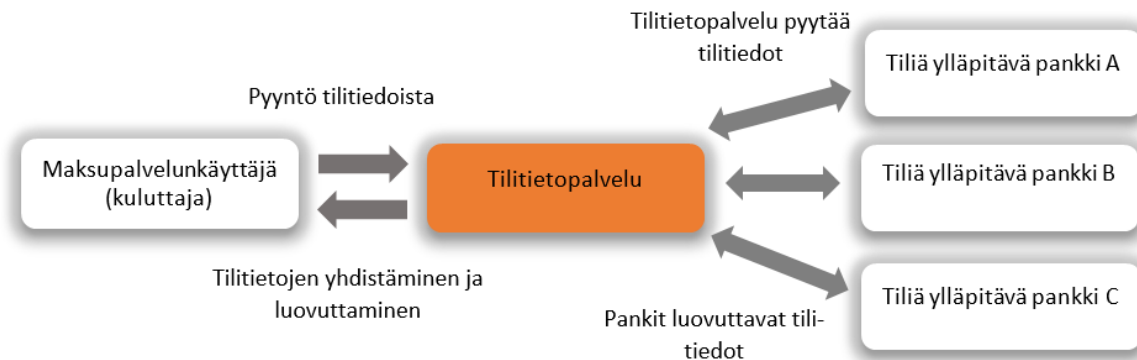
Toisena uutena toimijana verkkomaksujen markkinoilla ovat tilitietopalveluiden tarjoajat. Jo kuten aikaisemmin on kerrottu, tilitietopalvelut voivat tarjota koottua reaaliaikaista tietoa maksutileistä. PSD2:n 4. artiklan 16. kohdan mukaan tilitietopalvelu on määritelty seuraavasti:

verkkopalvelua, jonka kautta annetaan koottua tietoa yhdestä tai useammasta maksutilistä, jotka maksupalvelunkäyttäjällä on joko toisen maksupalveluntarjoajan tai useamman kuin yhden maksupalveluntarjoajan hallussa

Toisin sanoen tilitietopalvelun tarjoajat voivat koota maksupalvelunkäyttäjälle tietoa yhdestä tai useammasta käyttäjän maksutilistä huolimatta siitä, missä pankeissa tilit ovat (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 28). Tilitietopalvelut ovat hyödyllisiä erityisesti niille maksupalvelunkäyttäjille, jotka eivät ole keskittäneet tilipalveluita ainoastaan yhteen pankkiin (Finanssiala 2019a).

Tilitietopalvelun tarjoaja kokoaa yhteen ja muodostaa kokonaisuuden käyttäjän tilipalveluista. Tilitietopalvelun tarjoaja voi luovuttaa yhdistetyt tilitiedot maksupalvelunkäyttäjälle tätä varten luodun sovelluksen kautta. Tilitietopalvelun avulla maksupalvelunkäyttäjä saa

nopeasti ja vaivattomasti kokonaiskuvan omasta rahoitustilanteestaan. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 28.) Kuviossa 2 on kuvattu yksinkertaistetusti tilitietopalvelun toimintaprosessi.

Kuvio 2. Tilitietopalvelu (mukailien Hauta-aho 2019, 28.)

Kuviosta 2 nähdään, että tilitietopalveluiden toiminta perustuu useamman eri osapuolen väliseen vuorovaikutukseen. Yksinkertaistetun kuvion lisäksi, direktiivin sääntely antaa tilitietopalveluiden tarjoajille mahdollisuuden tarjota hyvinkin erilaisia palveluita. Erilaisia palveluita kuvataan seuraavien esimerkkien avulla.

Tilitietopalvelun tarjoaja voi tarjota sovelluksen, joka näyttää käyttäjälle suoraan kaikki pankeissa A, B ja C olevat varat. Sovelluksen voi ohjata automaattisesti esimerkiksi asettamaan säästämisen tavoitteita tai suoraan säätämään omaa kulutusta. Tilitietopalvelut voivat tarjota myös esimerkiksi palveluita lainojen kilpailutusta varten. Tilitietopalvelu muodostaa kokonaisuuden käyttäjänsä veloista ja varallisuudesta, jonka pohjalta se tarjoaa ja ehdottaa erilaisia lainavaihtoehtoja käyttäjälleen. Tilitietopalveluiden avulla oman talouden tehokas seuranta sekä palveluiden automatisointi on mahdollista. (Nordnet 2017.)

Jo kuten aikaisemmin on selvitetty, tilitietopalveluita voivat tarjota PSD2:n ehdot täyttämät rekisteröidyt toimijat. Suomessa jo useampi pankki on alkanut tarjoamaan tilitietopalveluita, kuten Osuuspankki ja Nordea. Tilitietopalveluita tarjoavien pankkien verkkopalveluihin tai mobiilisovelluksiin voi liittää muissa pankeissa tai muiden palveluntarjoajien ylläpitämiä tilejä sekä tarkastella sitä kautta kokonaisvaltaisesti omaa rahoitustilannettaan. (Rimpiläinen 2020; Nordea.) On siis hyvä huomioida, että tilitietopalveluita tarjoava toimija ei aina ole ulkopuolinen yritys, vaan se voi olla myös pankki.

5.2.1 Maksupalvelunkäyttäjän oikeudet tilitietopalveluissa

Tilitietopalveluita koskee paljon samanlaisia sääntöjä kuin maksutoimeksiantopalveluita. Tilitietopalvelut saavat tarjota palveluita ja käyttää maksupalvelunkäyttäjän tilitietoja vain silloin, kun maksupalvelunkäyttäjä antaa siihen hyväksynnän. Käyttäjän hyväksynnällä tilitietopalveluilla on pääsy ainoastaan niiden maksutilien tietoihin, joiden tarkasteluun maksupalvelunkäyttäjä on antanut suostumuksensa ja joihin on pääsy verkon kautta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, 67 artiklan 2 kohdan a ja d alakohta.) Toisin sanoen maksupalvelunkäyttäjä voi siis rajata tilitietopalvelun tiedonsaannin esimerkiksi vain yhteen pankissa olevaan tiliinsä, vaikka hänellä olisi samassa tai eri pankeissa useita eri tilejä.

Toisen maksupalveludirektiivin (2015/2366) 67. artiklan mukaisesti tilitietopalveluita koskee myös kielto minkään sellaisen tiedon hankkimisesta, säilyttämisestä tai käyttämisestä, joka ei ole välttämätöntä tilitietopalvelun tarjoamiseksi. Tilitietopalvelun toiminta ei myöskään perustu maksupalvelunkäyttäjän varojen hallinointiin, eli tilitietopalvelu ei missään vaiheessa pidä hallussa käyttäjän varoja (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 35).

5.2.2 Tilitietojen saaminen tilitietopalvelun tarjoamista varten

Tilitietopalvelun tarjoaja kommunikoi tiliä ylläpitävän pankin kanssa suojatun yhteyden, eli rajapinnan kautta. Rajapinnan avulla tilitietopalvelut voivat pyytää ja saada turvallisesti reaaliaikaista tietoa maksupalvelunkäyttäjän yhdestä tai useammasta maksutilistä tai tilitahtumasta. Tiliä ylläpitävä pankki luovuttaa pyydetyt tiedot myös rajapinnan kautta. (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, kohta 93; Komission delegeoitu asetus (EU) 389/2018, 30 artikla.)

Maksutiliä ylläpitävän pankin on mahdollistettava maksupalvelunkäyttäjälle tilitietopalveluiden käyttäminen. Toisin sanoen, maksupalvelunkäyttäjä tunnistautuu vahvasti tilitietopalvelun tarjoajalle pankin tarjoaman tunnistusvälineen avulla ennen palvelun käyttämistä. Tilitietopalvelun tarjoaja todentaa myös aina itsensä tiliä ylläpitävälle pankille, kun se pyytää tietoja maksupalvelunkäyttäjän tileistä. (Maksupalvelulaki 290/2010, 82 a §, 82 b §).

Kun maksupalvelunkäyttäjä on esittänyt pyynnön tilitietojen luovuttamisesta vahvan tunnistamisen jälkeen, tilitietopalveluntarjoaja pyytää ajankohtaiset tiedot rajapinnan kautta tiliä ylläpitävältä pankilta tai pankeilta. Tiedot saatuaan tilitietopalvelu tarjoaa maksupalvelunkäyttäjälle yhdistetyn kokonaisuuden pyydetyistä tilitiedoista. Rajapinta takaa tietojen turvallisen luovutuksen sekä turvallisen kommunikoinnin osapuolien välillä.

5.3 Huomioitavia asioita kuluttajan näkökulmasta

Aikaisempien lukujen perusteella voidaan huomata, että kolmansien osapuolien toiminta ei ole yksinkertaista, koska PSD2 sääntelee tarkasti niiden toimintaa. Kuten sääntelystä näkee, turvallisen maksamisen periaatteet ovat tärkeässä asemassa PSD2:ssa.

Kuluttajan on hyvä tunnistaa omat velvollisuutensa ja oikeutensa käyttäessään uusien toimijoiden palveluita. Kuluttajan on hyvä muistaa seuraavat asiat:

- Kolmannen osapuolen tulee hankkia toimilupa tai rekisteröidä itsensä pankkiviranomaiselle. Kuka tahansa ei voi tarjota kolmansien osapuolien palveluita. Kolmansien osapuolien toimiluvat ja rekisteröinnit ovat julkista tietoa ja saatavilla internetistä.
- Kuluttajan tulee antaa aina suostumus kolmannelle osapuolelle toimeksiantojen toteuttamista varten. Kuluttaja saa päättää itse, minkälaisia palveluita hän haluaa käyttää.
- Kolmannet osapuolet saavat maksutiliä ylläpitävältä pankilta tiedot maksutileistä turvallisen yhteyden, eli rajapinnan avulla. Rajapinta on rakennettu kolmansien osapuolien palveluiden tarjoamista varten.
- Kolmannen osapuolen tulee tunnistaa kuluttaja vahvasti toimeksiantojen yhteydessä, poikkeuksia lukuun ottamatta.
- Kuluttajalla on oikeus saada tietoa toimeksiannostaan koko maksuprosessin ajan
- Kuluttajan tilitietoja suojataan PSD2:n mukaisesti tarkasti sekä kuluttajasta ei kerätä mitään ylimääräisiä tietoja palvelun käytön yhteydessä. Kuluttaja voi tiedustella kerättyjä henkilötietoja kirjallisesti palveluntarjoajalta.

6 Yhteenveto

6.1 Yhteenveto ja työn tulokset

Opinnäytetyön tavoitteena oli tutkia, millaisia palveluita kolmannet osapuolet voivat tarjota sekä kuinka niiden tarjoamat palvelut toimivat. Opinnäytetyö toteutettiin lainopillisena tutkimuksena. Työssä tutkittiin Euroopan Unionin sekundaarilainsäädäntöä sekä implementoinnin myötä Suomen lainsäädäntöön tulleita muutoksia. Lainsäädännön lisäksi työssä käytettiin lähteinä viranomaisten julkaisuja ja muita aihetta tukevia sähköisiä lähteitä.

Opinnäytetyö aloitettiin perehtymällä PSD1:een ja sen tarkistamiseen johtaneisiin syihin. PSD1:n avulla haluttiin luoda yhteiset säännöt maksujen suorittamiselle Euroopan Unionissa maksupalvelunkäyttäjien oikeuksia parantaen. Direktiivin sääntely jäi kuitenkin nopeasti riittämättömäksi digitalisaation nopean kehityksen vuoksi. Tämän takia direktiiviä haluttiin tarkistaa. PSD1:n tarkistamisen pohjalta otettiin käyttöön PSD2.

PSD2 säädettiin, koska haluttiin parantaa entistä enemmän jäsenvaltioiden välistä sähköistä kaupankäyntiä sekä säädellä sähköisiä maksuja paremmin. Maksupalvelunkäyttäjien, esimerkiksi kuluttajien oikeuksia parannettiin pienentämällä omavastuuta väärinkäyttötilanteissa sekä ottamalla käyttöön vahva tunnistaminen sähköisten maksujen yhteydessä. Vahvalla tunnistamisella voidaan varmistaa maksajan henkilöllisyys. PSD2:lla pienennettiin myös verkkomaksutapahtuman yhteydessä maksun saajalta perittäviä siirtokuluja sekä maksupalvelunkäyttäjältä perittäviä palvelumaksuja. Direktiivin soveltamisalaan tuotiin myös uudet palveluntarjoajat, eli kolmannet osapuolet.

Kolmansien osapuolien toimintaa verrattiin perinteisiin sähköisen maksamisen muotoihin sekä tilitietojen tarkasteluun, jotta saatiin käsitys kolmansien osapuolien palveluiden tuomista muutoksista. Lisäksi tutkittiin palveluntarjoajien luvanvaraisuutta. Kolmas osapuoli toimii perinteiseen sähköiseen maksamiseen verrattuna maksupalvelunkäyttäjän ja tiliä ylläpitävän pankin välissä, eli se välittää toimeksiantoja eri tahojen välillä. Kolmas osapuoli ei missään toimeksiannon vaiheessa pidä hallussaan maksupalvelunkäyttäjän varoja. Ennen kolmansien osapuolien tarjoamia palveluita maksupalvelunkäyttäjä on suorittanut maksut ja tilitietojen tarkastelun itsenäisesti verkkopankin kautta. Kolmansien osapuolien luvanvarainen toiminta tapahtuu joko hakemalla toimilupaa tai rekisteröitymällä pankkiviranomaiselle. PSD2:ssa on määritetty tarkat ehdot sille, kuka voi toimia kolmantena osapuolena.

Maksitoimeksiantopalvelut ja tilitietopalvelut ovat kolmansia osapuolia. Maksutoimeksiantopalvelun tarjoaja voi käynnistää sähköisen maksutoimeksiannon maksupalvelunkäyttäjän

tililtä, vaikka se ei olisi tiliä ylläpitävä taho. Tilitietopalvelun kautta käyttäjä saa kokonaisku- van kaikissa pankeissa olevista tilitiedoistaan yhden palvelun avulla. Tilitietopalveluntarjo- ajan ei tarvitse ylläpitää maksupalvelunkäyttäjän tiliä palvelun tarjoamista varten.

Työn tuloksena saatiin selville, että kolmansien osapuolien markkinoille tulon myötä mak- supalvelunkäyttäjän maksutiliä ylläpitävät pankit avasivat rajapintansa kolmansille osapu- oille. Rajapintojen avulla kolmas osapuoli välittää turvallista kanavaa pitkin toimeksiantoja tiliä ylläpitävälle pankille. Ennen PSD2:n säätämistä kolmannet osapuolet ovat toteuttaneet palveluiden tarjoamisen screen scraping -tekniikan avulla. Tällöin kolmas osapuoli on kir- jautunut maksupalvelunkäyttäjän verkkopankkiin ja suorittanut maksun sitä kautta. Tämä tekniikka ei täytä PSD2:n säästöksiä eikä ole kuluttajan kannalta turvallinen vaihtoehto, jonka takia jatkossa toimeksiantojen suorittamisessa käytetään rajapintaa.

Maksutoimeksiantopalveluissa rajapinnan kautta voidaan välittää maksutoimeksiantoja maksupalvelunkäyttäjän tiliä ylläpitävälle pankille sekä pankki voi käynnistää maksutoimek- siannon rajapinnan kautta tulleen pyynnön mukaisesti. Tilitietopalveluissa tiliä ylläpitävät pankit voivat luovuttaa pyydettyjä tietoja maksupalvelunkäyttäjän tileistä rajapinnan kautta. Turvallisen palvelun takaamiseksi maksupalvelunkäyttäjä tunnistautuu vahvasti maksupal- veluntarjoajalle ennen maksutoimeksiantoa tai tilitietojen luovuttamista. Vastaavasti myös kolmas osapuoli todentaa itsensä tiliä ylläpitävälle pankille, ennen toimeksiantojen toteutu- mista.

Rajapintojen kautta välitetyt maksutoimeksiannot tai tilitietojen luovuttaminen kolmannelle osapuolelle saadaan toteuttaa aina vain maksupalvelunkäyttäjän suostumuksella. Kolman- sien osapuolien palveluiden toteuttaminen perustuu siis aina maksupalvelunkäyttäjän hy- väksyntään. Maksupalvelunkäyttäjä saa myös esimerkiksi rajata suostumuksensa vain tiet- tyihin tileihin tai tilitietoihin. Maksutoimeksiantopalvelun käyttäjällä on myös oikeus saada tietoja maksutapahtumasta, peruuttaa suostumuksensa kolmannelle osapuolelle ja saada korvausta oikeudettomasta maksutapahtumasta. Kolmansien osapuolien keräämät tiedot maksupalvelunkäyttäjän tileistä ja tilitiedoista saavat olla vain välttämättömiä palvelun suo- rittamista varten.

Kuten edellä esitetyistä asioista voi huomata, maksupalvelunkäyttäjän tilitietojen turvaami- nen on keskeisessä roolissa kolmansien osapuolien toiminnan sääntelyn kanssa. Toisaalta myös maksupalvelunkäyttäjän on hyvä olla tietoinen siitä, mitä kaikkia oikeuksia kuuluu kol- mannen osapuolen palvelun käyttämiseen. Oikeuksien tunnistamisen avulla käyttäjien luot- tamus kolmansia osapuolia kohtaan voi kasvaa ja tätä kautta syntyy myös uusia toimijoita maksupalvelualalle.

6.2 Johtopäätökset

Maksutoimeksiantopalvelu mahdollistaa maksupalvelunkäyttäjälle aivan uudenlaisen sähköisen maksamisen muodon, jolloin kuluttaja ei ole enää riippuvainen nykyisistä maksuvälineistä. Uudenlaisen sähköisen maksutavan tuominen markkinoille lisää kuluttajille ja muille maksupalvelunkäyttäjille enemmän valinnanvaraa sekä mahdollistaa uusien yritysten perustamisen ja nykyisten kehittymisen.

Tilitietopalvelu voi tarjota käyttäjälleen kokonaiskuvan kaikista tilitiedoista yhden palvelun kautta. Tilitietopalveluita voivat tarjota pankit, mutta myös muut luvanvaraiset toimijat. Vaikka yksinkertaistetusti tilitietopalvelusta voidaan ajatella olevan eniten hyötyä käyttäjälle, jolla on tilejä useammassa eri pankeissa, tilitietopalveluita voidaan hyödyntää myös muihin tarkoituksiin. Asiakaskunta voi olla siis laaja, koska palvelua voidaan käyttää myös esimerkiksi oman talouden hallinnan työkaluna tai lainojen kilpailutuksessa. Tulevaisuudessa jää nähtäväksi, minkälaisia erilaisia palveluita tilitietopalvelut tulevat tarjoamaan. Esimerkiksi yrityksille on jo suunnattu jonkin verran palveluita, joiden avulla yrityksen rahaliikennettä voidaan seurata ja hoitaa.

Kolmansien osapuolien toiminta ja maksupalvelunkäyttäjän tilitietoihin pääsy on toteutettu turvatus yhteyden, eli tilejä ylläpitävien pankkien avaamien rajapintojen avulla. Tutkimus osoittaa, että kolmansien osapuolien toiminnan toteuttaminen rajapintojen kautta on hyvin säänneltyä ja siihen sisältyy paljon käyttäjän turvallisuutta suojaavia elementtejä, kuten vahva tunnistaminen. Rajapinnan avulla myös taataan käyttäjälle se, että suostumus toimeksiantoon voi olla niin sanotusti hetkellinen, eikä kolmannella osapuolella ole enää oikeutta tämän jälkeen tilitietoihin. Toisaalta, joissakin tilanteissa suostumuksen voi antaa myös pidemmäksi aikaa, jolloin kolmas osapuoli voi veloittaa käyttäjäänsä esimerkiksi kuukausittain, joka taas säästää maksupalvelunkäyttäjän aikaa ja vaivaa.

Kuten edellä esitetyistä asioista voidaan huomata, maksupalvelunkäyttäjän tilitietojen turvaaminen on keskeisessä roolissa kolmansien osapuolien toiminnan sääntelyn kanssa. Kolmansien palveluntarjoajien tulosta markkinoille on etunsa, mutta varmasti myös omat haasteensa. Etuina voidaan pitää maksupalvelunkäyttäjän valinnanvaraa eri maksuvaihtoehtoissa, uudenlaisten palveluiden syntymistä sekä sitä, että toimijoiden luotettavuus voidaan varmistaa viranomaisen rekisteristä. Kuluttaja voi siis hakea itse tiedon siitä, onko jollakin palvelua tarjoavalla taholla toimilupa tai onko sen toiminta rekisteröity.

Vaikka rajapinnan käyttö toimeksiantojen välityksessä ei suoranaisesti näy kuluttajalle, lisää kolmansien osapuolien palveluiden luotettavuutta tieto maksutoimeksiannon toteuttamisesta turvattua kanavaa pitkin. Myös vahva tunnistaminen suojaa paremmin kuluttajaa, koska esimerkiksi maksukortin tiedot ovat helposti kopioitavissa ja väärinkäytettävissä.

Toisaalta kolmansien osapuolien näkökulmasta ajateltuna, voi uusien toimijoiden olla vaikeaa vakuuttaa kuluttaja oman palvelunsa luotettavuudesta, jolloin kuluttaja voi suosia vanhoja maksutapoja. Tiedon hakeminen kolmannen osapuolen luotettavuudesta voi olla kuluttajalle työläämpää, kuin tutun maksutavan käyttäminen. Uusien palveluntarjoajien luotettavuuden helppo selvittäminen on avainasemassa kolmansien osapuolien menestymiselle. Toisaalta myös tiliä ylläpitävien pankkien tulee pysyä kehityksessä mukana, koska uudet palveluntarjoajat voivat jatkossa vastata paremmin maksupalvelunkäyttäjän tarpeisiin, jolloin pankkien palveluiden käyttöä voidaan vähentää. Useampi suomalainen pankki onkin alkanut jo tarjoamaan tilitietopalveluita.

Tulevaisuus tulee näyttämään, kuinka PS2 tulee vaikuttamaan sähköisen kaupankäynnin alaan kolmansien osapuolien tarjoaminen palveluiden osalta. EU-maiden välinen sähköinen kaupankäynti voi tulla kasvamaan, koska kaikkia jäsenmaita velvoittavat samat säännöt turvallisesta maksamisesta ja maksujen suorittamisesta. PSD2 takaa kolmansille osapuolille niiden toiminnan periaatteet ja sääntelyn, mutta palvelut kehittyvät kuitenkin aina sitä mukaan, miten niitä tullaan käyttämään. Maksupalvelunkäyttäjät ovat keskeisessä asemassa tulevaisuuden maksamisen kehityksessä.

6.3 Jatkotutkimusideat

Jatkoa ajatellen, kolmansien osapuolien tarjoamia palveluita voitaisiin tutkia suoraan kolmannen osapuolen, tiliä ylläpitävän tahon tai yrityksenä toimivan maksupalvelunkäyttäjän näkökulmasta. Aihetta voitaisiin käsitellä myös kuluttajan näkökulmasta erilaisilla tutkimusmenetelmillä. Voitaisiin mitata kuluttajien tietoisuutta kolmansien osapuolien tarjoamista palveluista tai kuluttajien maksutottumusten muutoksia sähköisissä maksuissa. Tulevaisuudessa voitaisiin tutkia myös sitä, minkälaisia palveluntarjoajia alalle on tullut ja kuinka ne ovat hyödyntäneet direktiivin sääntelyä omien palveluidensa tarjoamisessa. Myös maksupalvelualan kehitystä kolmansien osapuolien markkinoille tulon jälkeen voitaisiin vertailla ennen direktiivin käyttöönottoa olleeseen aikaan.

Lähteet

Alavalkama, S. 2019. Maksaminen muuttuu – mitkä välineet pankki tarjoaa vahvaan tunnistukseen? Viitattu 8.5.2021. Saatavissa <https://www.taloustaito.fi/Rahat/maksaminen-muuttuu-mitka-valineet-pankki-tarjoaa-vahvaan-tunnistukseen/#fc58ee89>

Arantes, E. 2021. Sensedia: Why you should care about API Management under PSD2 and Open Banking context. Viitattu 19.4.2021. Saatavissa <https://hollandfintech.com/2021/03/sensedia-why-you-should-care-about-api-management-under-psd2-and-open-banking-context/>

Ehdotus Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivi maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2013/36/EU ja 2009/110/EY muuttamisesta ja direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta.

EUR-Lex 2016. Maksupalvelut EU:ssa. Tiivistelmä asiakirjasta: Direktiivi 2007/64/EY maksupalveluista EU:n sisämarkkinoilla. Viitattu 2.12.2020. Saatavissa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:I33226&from=EN>

EUR-Lex 2019. Maksupalveluja EU:ssa koskevat tarkistetut säännöt. Tiivistelmä asiakirjasta: Direktiivi (EU) 2015/2366 EU:n laajuisista maksupalveluista. Viitattu 7.12.2020. Saatavissa https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/HTML/?uri=LEGISUM:2404020302_1&from=EN

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 751/2015, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2015, korttipohjaisista maksutapahtumista veloittavista siirtohinnoista.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2015/2366, annettu 25 päivänä marraskuuta 2015, maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 2002/65/EY, 2009/110/EY ja 2013/36/EU ja asetuksen (EU) N:o 1093/2010 muuttamisesta sekä direktiivin 2007/64/EY kumoamisesta.

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/64/EY, annettu 13 päivänä marraskuuta 2007, maksupalveluista sisämarkkinoilla, direktiivien 97/7/EY, 2002/65/EY, 2005/60/EY ja 2006/48/EY muuttamisesta ja direktiivin 97/5/EY kumoamisesta.

Euroopan Unioni. Asetukset, direktiivit ja muut säädökset. Viitattu 20.4.2021. Saatavissa https://europa.eu/european-union/law/legal-acts_fi#direktiivit

European Commission 2018. Payment Services Directive: frequently asked questions. Viitattu 2.12.2020. Saatavissa https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_5793

European Commission 2019. Frequently Asked Questions: Making electronic payments and online banking safer and easier for consumers. Viitattu 6.3.2021. Saatavissa https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_19_5555

European Payments Council. SEPA political, legal and regulatory framework. Viitattu 5.5.2021. Saatavissa <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/about-sepa/sepa-political-legal-and-regulatory-framework>

Finanssiala 2019a. Kysymyksiä ja vastauksia toisesta maksupalveludirektiivistä (PSD2). Viitattu 25.2.2021. Saatavissa <https://www.finanssiala.fi/uutismajakka/Sivut/QA-Toinen-maksupalveludirektiivi.aspx>

Finanssivalvonta 2018a. Kannanotto PSD2-siirtymäajan tilanteeseen. Viitattu 18.4.2021. Saatavissa https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/kannanotot-ja-tulkinnat/01_2018/

Finanssivalvonta 2018b. Maksupalvelun tarjoajat. Viitattu 17.4.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/pankki/toimiluvat-ja-rekisterointi/maksupalvelun-tarjoajat/>

Finanssivalvonta 2018c. Mitä ovat maksupalvelut? Viitattu 11.5.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/kysymyksia-ja-vastauksia/maksupalvelut/>

Finanssivalvonta 2019a. Toinen maksupalveludirektiivi – Payment Services Directive, PSD2. Viitattu 25.2.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/saantely/saantelykonaisuudet/psd2/>

Finanssivalvonta 2019b. Pankkien velvoite avata pääsy maksutileihin alkaa 14.9.2019 – kaikki erityisrajapinnat eivät vielä täytä täysin vaatimuksia. Viitattu 5.3.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2019/pankkien-velvoite-avata-paasy-maksutileihin-alkaa-14.9.2019--kaikki-erityisrajapinnat-eivat-viela-tayta-taysin-vaatimuksia/>

Finanssivalvonta 2019c. PSD2 muutti maksamista. Viitattu 9.4.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/kuluttajansuoja/kysymyksia-ja-vastauksia/maksupalvelut/psd2--toinen-maksupalveludirektiivi/>

Finanssivalvonta 2019d. Finanssivalvonta noudattaa EBAn esittämää vahvan tunnistamisen lisäaikaa verkkokaupan korttimaksamisessa – vaatimukset toteutettava 31.12.2020 mennessä. Viitattu 20.4.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/tiedotteet-ja-julkaisut/valvottavatiedotteet/2019/finanssivalvonta-noudattaa-eban-esittamaa-vahvan-tunnistamisen-lisaaikaa-verkkokaupan-korttimaksamisessa--vaatimukset-toteutettava-31.12.2020-mennessa/>

Finanssivalvonta. Valvottavaluettelo. Viitattu 26.5.2021. Saatavissa <https://www.finanssivalvonta.fi/rekisterit/valvottavaluettelo/>

Grym, A. 2018. Ensimmäinen katsaus uudistetun maksupalveludirektiivin vaikutuksiin Viitattu 16.4.2021. Saatavissa <https://www.eurojatalous.fi/fi/2018/2/ensimmainen-katsaus-uudistetun-maksupalveludirektiivin-vaikutuksiin/>

Hauta-Aho, L. 2019. Kohti avointa pankkitoimintaa – Tarkastelussa kolmansien palveluntarjoajien pääsy maksupalvelunkäyttäjien maksutileille EU:n toisen maksupalveludirektiivin mukaan. Pro gradu – tutkielma. Viitattu 12.4.2021. Saatavissa https://www.utu-pub.fi/bitstream/handle/10024/147964/Hauta-aho_Laura_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y

HE 237/2020 vp.

Hirvonen, A. 2011. Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Viitattu 10.3.2021. Saatavissa https://www2.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa: Ohjeita oikeustieteellisten kirjallisten töiden laatijoille. 2. uudistettu painos. Helsinki: Talentum.

Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019a. Maksutavan valinta. Viitattu 17.4.2021. Saatavissa <https://www.kkv.fi/Tietoa-ja-ohjeita/Maksut-laskut-perinta/laskutustavat/>

Kilpailu- ja kuluttajavirasto 2019b. Verko-ostoksilla vaaditaan jatkossa vahvaa tunnistautumista. Viitattu 17.4.2021. Saatavissa <https://www.kkv.fi/ajankohtaista/Tiedotteet/2019/12.9.2019-verko-ostoksilla-vaaditaan-jatkossa-vahvaa-tunnistautumista/>

Koivisto, I. 2015. Oikeus on, miten se systematisoidaan? – Kysymys oikeudenalajaotuksesta ja hallinto-oikeudesta. Lakimies 7-8/2015. Viitattu 7.12.2020. Saatavissa <https://www.edilex-fi.ezproxy.saimia.fi/lakimies/15969.pdf>

Kolehmainen, A. 2015. Tutkimusongelma ja metodi lainopillisessa työssä. Oikeustieteellinen opinnäyte – Artikkeleita oikeustieteellisen opinnäytetyön vaatimuksista, metodista ja arvostelusta. EDILEX Edita Publishing Oy. Viitattu 14.5.2021. Saatavissa <https://www.edilex-fi.ezproxy.saimia.fi/artikkelit/15461.pdf>

Komission delegoitu asetus (EU) 389/2018, annettu 27 päivänä marraskuuta 2017, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/2366 täydentämisestä asiakkaan vahvaa tunnistamista sekä yhteisiä ja turvallisia avoimia viestintästandardeja koskevilla teknillisillä sääntelystandardeilla.

Laki vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista 617/2009.

Majaniemi, P. 2018. PSD2: Pankkien rajapinnat aukeavat vasta siirtymäkauden loppusuoralla. Viitattu 8.5.2021. Saatavissa <https://www.paytrail.com/blog/psd2-pankkien-rajapinnat-aukeavat-vasta-siirtymakauden-loppusuoralla>

Maksulaitoslaki 297/2010.

Maksupalvelulaki 290/2010.

Melender, K. 2019. PSD2 – rintamaraportti. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa <https://www.paytrail.com/blog/psd2-rintamaraportti>

Nordea. Aloita digipalveluiden käyttö. Näin lisäät muut pankkisi Nordea mobiilipankkiin. Viitattu 15.5.2021. Saatavissa <https://www.nordea.fi/henkiloasiakkaat/palvelumme/verkko-mobiilipalvelut/digipalveluiden-kaytto.html>

Nordnet 2017. Maksutapahtumat palveluiksi ja pankkien kilpailutus automaatioksi – PSD2-direktiivi kuluttajan näkökulmasta. Viitattu 26.3.2021. Saatavissa <https://www.nordnet.fi/blogi/maksutapahtumat-palveluiksi-ja-pankkien-kilpailutus-automatioksi-psd2-direktiivi-kuluttajan-nakokulmasta/>

Rimpiläinen, M. 2020. Monipankkipalvelu avaa oven PSD2-aikaan. Viitattu 15.5.2021. Saatavissa <https://www.op-media.fi/digitalisaatio/monipankkipalvelu-avaa-oven-psd2-aikaan/>

Siikala, K. 2015. Finanssiala. Euroalueen korttimaksusääntöjä viilataan yhtenäisempään suuntaan. Viitattu 5.4.201. Saatavissa <https://www.finanssiala.fi/uutiset/euroalueen-korttimaksusaantoja-viilataan-yhtenaisempaan-suuntaan/>

Suomen Pankki. Maksujärjestelmät. Viitattu 8.5.2021. Saatavissa <https://www.suomenpankki.fi/fi/raha-ja-maksaminen/maksujarjestelmat/>

Tieteen Termipankki 2011. Maksutapahtuma. Viitattu 10.5.2021. Saatavissa <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/maksutapahtuma>

Tieteen Termipankki 2021. Oikeustieteellinen tutkimus. Saatavissa https://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:oikeustieteellinen_tutkimus. Viitattu 1.5.2021

Tirkkonen, J. 2018. Uusi maksupalveludirektiivi tuo uusia mahdollisuuksia palveluntarjoajille. Viitattu 17.4.2021. Saatavissa <https://tilisanomat.fi/yritysjuridiikka/uusi-maksupalveludirektiivi>

Valtiovarainministeriö. Maksujärjestelmien infrastruktuurin sääntely. Viitattu 18.4.2021.

Saatavissa https://vm.fi/maksujarjestelmat?p_p_id=com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_SSKDNE5ODInk&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&com_liferay_journal_content_web_portlet_JournalContentPortlet_INSTANCE_SSKDNE5ODInk_languageId=fi_FI

Virtanen, J. 2016. Kukoistaako korttimaksaminen myös tulevaisuudessa? Blogi. Viitattu 8.5.2021. Saatavissa <https://www.eurojatalous.fi/fi/blogit/2016-2/kukoistaako-korttimaksaminen-myos-tulevaisuudessa/>